

TÖRDÉRKERT

100

szám

Kalendárium

- Szent Mihály hava

Vers

- Vackor az első bében

Zöld Mozaik

- A Kiskunsági Nemzeti Park

Tudod-e?

- A teve

Ügyeskedj!

- Rejtvények, fejtörők

Információk

- Mit? Hol? Mikor?

A címlapot illusztrálta:
az elmúlt évек

Kedves Olvasóink!

Nagy örömünkre szolgál, hogy bejelenthetjük, ez a lapszám a Tündérbert fennállásának 100. száma. Köszönjük az összes közreműködőnek, hogy cikkeikkel, tanácsaikkal, munkájukkal segítették/segítik a megjelenést, és külön köszönet az olvasóinknak, akik hónapról hónapra kitüntető figyelmükben részesítenek bennünket!

A szerkesztőség

SZEPTEMBER - SZENT MIHÁLY HAVA

A Septem (hét) szóból származik a hónapnév, eleinte a kalendárium hetedik hava volt.

Szent Mihály havában érezhetően rövidülnek a napok, hűvösödnek az éjszakák.

Ám nem véletlenül mondják: „Szeptember, szép ember.” A nyár ugyanis többnyire langyos napokkal, csendesen vált az őszbe. Az időjárás okozhat viszont meglepetéseket. Szegeden 1946-ban 38 fokos hőség volt, 1977-ben pedig Miskolc környékén -4 fokot mértek.

E hónapban **Egyed napján** (szeptember 1.) vetik az őszi búzáat. A mondás így szól: Egyed apát úr mosolygó derűje négy hetet fényesít. **Szent Mihály napján** (szeptember 29.) nagy vásárokat tartanak még ma is. „Mihály napján hogyan dördül, jó ősz után nagy tél gördül.” Jó tudni azt is, hogy ha Szent Mihály után még itt a fecske, nem lesz hideg karácsonyig. Ha a gólyák, a fecskék hamar elmennek, hagynak az embernek korai hideget.

Szeptember az **iskolakezdés ideje** is. Sok nebuló, ki örömmel, ki bánattal, de megkezdte a tanítási évet.

Szent Mihály-napi állatszámolás

Vallási ünnepek:

szeptember 8.: Kisboldogasszony (Szűz Mária születésének ünnepe)
szeptember 29.: Szent Mihály emlékezete (Szent Mihály főangyal nevének jelentése: Ki olyan hatalmas, mint az Isten?)

Jeles napok:

szeptember 20.: A Gyerekek Világnapja
szeptember 22.: Autómentes Világnap
szeptember 23.: Nemzetközi Hulladékgyűjtő Nap
szeptember 24.: A Szív Világnapja
szeptember 26.: A Tiszta Hegyek Napja
szeptember 26.: A Hallássérültek Világnapja
 A Népmese Napja

Kata

Szent Mihály-napi vigasságok

Iskolakezdés

Egyed-nap - búzavetés

Nemzeti parkjaink: A Kiskunsági Nemzeti Park

Hazánk második nemzeti parkja, amely 9 különböző területre osztható, a Duna-Tisza közén helyezkedik el. Főbb területe a Duna menti síkságon, a Homokhátságon és a Közép-Tisza vidékén terül el. E táj felszíne igen változatos.

A nemzeti parkot szikesek, hullámos felszínű homokhátak, mocsarak, láprétek, nedves rétek, Tisza menti holtágak, nedves kaszálók tagolják. A vidék felszíne változatos, növény- és állatvilága mellett gazdag néprajzi és kultúrtörténeti hagyományokban is. Ha a **Bugacpusztai Pásztor múzeumot** meglátogatjátok, megismerkedhettek a tanyasi gazdálkodással és a pásztorélet tárgyi emlékeivel is. Tiszaalpári kirándulásotok során érdemes megtekinteni az Árpád-kori falurekonstrukciót, ahol megtapasztalhatjátok, hogy 800–900 évvel ezelőtt milyen házakban laktak az emberek, hogyan sütöttek a mindennapi kenyerüket.

Aki szívesen ismerkedik a szikes, mocsaras területek állat és növényvilágával, az ki ne hagyja a rövidke (1 km hosszú) Cankó-, Réce-, Poszáta-tanösvényeket. Itt láthattok szikicsért, amelynek az állománya az utóbbi évtizedben sajnos vészesen megfogyatkozott, de bíbiccel, piroslábú cankóval, gulipánnal, gémkolóniával is találkozhattok.

A sekély vízű nádasokban bölömbikának, nyári lúdnak, barna rétihéjának is hallhatjátok a hangját. Ha szeretnétek homokbuckák között sétálni, akkor járjátok végig a Báránypirosító-tanösvényt, ahol megnézhetitek az egész világon csak itt termő bugaci nőszőfüvet, homoki kikericsset. Gazdag a táj rovarokban, mint sisakos sáska, homoki gyík és madarakban, mint szalakóta, búbos banka. A lápréteken él a táj egyetlen őshonos kígyója, a fokozottan védett parlagi vipera.

Ha már ezen a vidéken kirándultok, feltétlenül keressétek fel az Ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkot. Tudtátok, hogy itt található Magyarország legnagyobb, Feszty Árpád festette körképe?

Megnézhetitek, hogy dédszüleitek korában milyen iskolában tanulhattak, milyen házakban lakhattak az akkori kisgyerekek. Megismerkedhettek a régi mesterségekkel, megsimogathatjátok az őshonos állatokat, de láthattok több ezer éves mamutfenyőt is.

Hasznos oldalak:

- <http://knp.nemzetipark.gov.hu/>
- <http://www.opusztaszer.hu/site/index.php>
- http://www.opusztaszer.hu/site/images/stories/madarak_feladat.pdf – Ópusztaszeri Emlékparkban látható madarakat ismerhetitek meg játékos formában
- http://knp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=menu_1463 – Természet Háza, a nemzeti park látogatóközpontja
- <http://szorakatenusz.hu/default2.html> - A kecskeméti Szórakaténusz Játékmúzeum és Műhely honlapja

Most pedig egy kis játékos fejtörésre hívlak titeket!

Keressetek előtagként olyan népneveket, amelyek segítségével értelmes szót/kifejezést kaptok.

Pl.:sapka = svájci sapka

1.szőnyeg =

3.ülés =

5.park =

2.fal =

4.tűz =

6.asztal =

Az augusztusi fejtörő megfejtései:

- Nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja.
- Ép testben ép lélek.

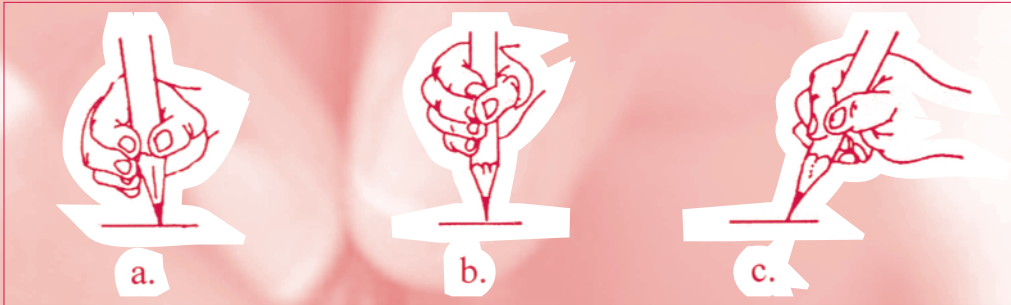
Írta és összeállította:

Hajni

Egészség-ábécé

Kezdődik az iskola
- a helyes ceruzafogás -

Írás közben próbáld lazán, könnyedén tartani a ceruzát.
Szerinted melyik rajz mutatja a helyes ceruzafogást? Karikázd be a betűjelét!

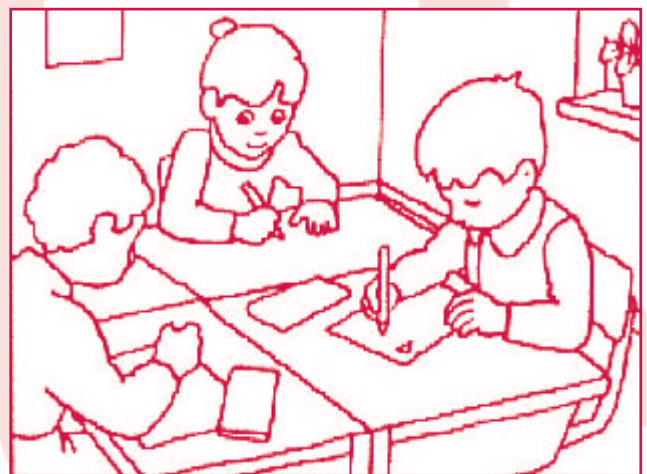
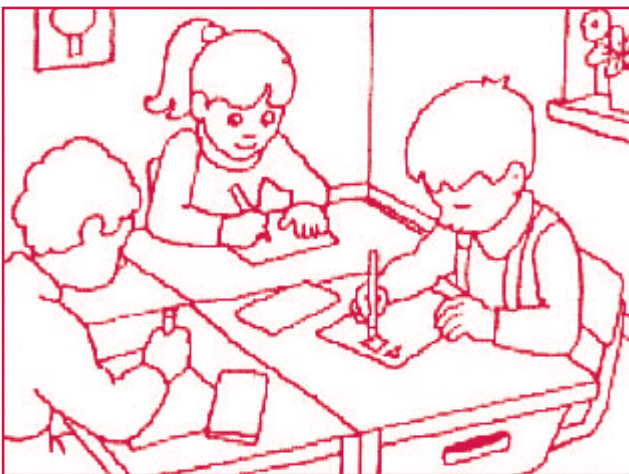
Ha úgy érzed, hogy a sok írástól elfárad a kezed, akkor érdemes kipróbálnod az alábbi kéztornát, mely a kézizmok erősítését szolgálja.

1. Az ujjak le-föl mozgatása.
2. A kézfej le-föl mozgatása.
3. Csuklókörzés.
4. A könyök le-föl mozgatása.

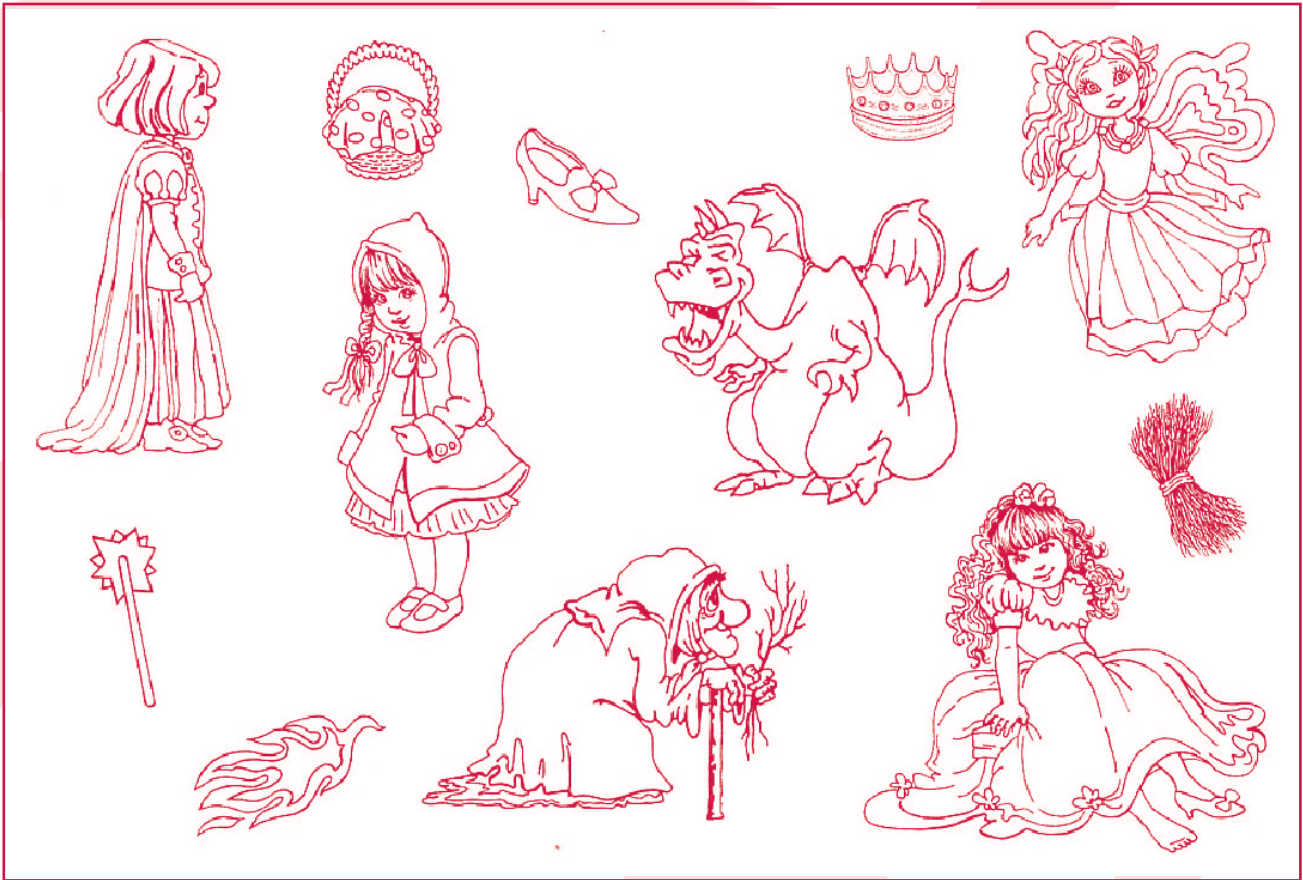
Ügyeskedj!

Keress meg a különbségeket a két kép között!

Ügyeskedj!

Párosítsd össze a meseszereplőket a hozzájuk tartozó tárgyakkal!

Kösd össze a pontokat 1-től 66-ig!

Összeállította:
Zsuzsa

Kormos István: Vackor az első bében (részlet)

Haja,
haja, hé!
Megnyílt az ELSŐ BÉ!
Vackor hátán
iskolátáska,
apró lépteit szaporázza,
szeme előtt nagy fehér tábla:
KÖKÖRCSIN UTCA
- olvassa Vackor.
- Eredj, fiam, az iskolába!

Megy,
megy,
megy az apró,
megy a boglyos,
lompos,
loncsos
és bozontos,
pizsén pisze kölyökmackó.

Iskola előtt megáll.
Nézdégéli a kapuját.
- Nohát - mondja. - Ilyen csudát!
Nagyobb mint az óvoda.
Indulás, Vackor, nosza! -
S a kapun besétikál.

Haja,
haja, hé!
Orra előtt kitárt ajtó,
rápingálva: ELSŐ BÉ!
Ajtóban néni:
Demény Eszter,
int a piszének,
s nevéen szólítja:
- Ha hívlak, akkor
gyere is, Vackor,
ne kelljen hívni
téged ezerszer!
Tanító nénid leszek,
gyere, te mackógyerek.

Odabenn ELSŐ BÉSEK
vidáman nevetgélnek:
Nagy Balázs - egy,
Kormos Luca - kettő,
Keszthelyi Dani - három,
Hidegkuti Márta - négy,
Zelnik Bálint - öt,
Parancs Panni - hat,
Domokos Matyi - hét,
Maros Donka - nyolc,
Csukás Pista - kilenc,
Zachár Zsófi - tíz.

Tíz,
tíz,
tisza víz,
sok gyerek,
sok cseprő-apró,
tizenegyedik közöttük
az a boglyos,
lompos,
loncsos
és bozontos,
pizsén pisze kölyökmackó.

A sok benti suttogás
lesz végül nagy zajogás.
Sűrű a kedv az iskolapadban,
s amikor belép pizsén pizsénk,
viháncos harsány nevetés csattan:

- Haja, hé!
Nézzetek!
Ez egy mackógyerek!
De akkor Eszter néni
az osztályt végigméri:
- ELSŐ BÉ! Figyelem!
Most egy kis csend legyen!
Ez a kismackó Vackor!
Nagy kár, hogy ilyen boglyos,
hogy a bundája lompos,
hogy loncsos és bozontos,
de csöppet se kolontos,
és ha okosak vagytok,
nem nevetitek akkor.
Igazán nem tehet róla,
hogy ilyen az a bunda,
de ő már többet is tud,
mint azt, hogy „brumma! brumma!”
Veletek együtt megtanulja,
amit tanulni kell!
Hát ezt a pizsét társnak
csak fogadjátok el!

Vackort Domokos Matyi
mellé leülteti,
mivelhogy őt a csöpp bocsk
már régen ismeri.
Előtte Csukás Pista ül,
mögötte Zachár Zsófi ül,
a katedrán pedig
Eszter néni ül egyedül.
Az osztálykönyvet kinyitja,
és apró gyöngybetűkkel
mindük nevét beírja.

Egyszer csak Vackort kérdezi:
- Mi a papád neve?

Vackor zavartan dűnnyögi:
- Mackor az ő neve...
- Mi a foglalkozása, mondd!
- Az biza medveség...
(Erre kitör a nevetés,
hogy belezeng az ég!)

- Milyen medveség, kis pizsém?
- Hát... izé... erdei...
- Vackor! Az nem foglalkozás!
- De hiszen medve a papám,
barna bundája van neki...

Akkor Eszter néni föláll,
és Vackort megsimítja,
- No, ülj le szépen,
kis pizsém. -
S nevét a könyvbe írja.

Ismerkedik egymással
a sok nyüzsgő gyerek,
de Vackor áll közöttük,
hüppögve pityereg.
Domokos Matyi kérleli:
- Ne sírj, kis boglyosom!
Ez itten már nem óvoda,
ha nevetnek, ne nézz oda,
semmit ne végy zokon.

Zachár Zsófi is mosolyog,
s vele Kormos Luca,
aki a padban imbolyog,
mint egy kölyökruca.

Végül megenyhül csöpp szíve,
és már velük nevet,
dúdol velük hazafelé
egy kedves éneket:
„Egy boszorka van,
három fia van,
iskolába jár az egy,
másik bocskort varni megy,
a harmadik ül a padon,
a dudáját fújja nagyon,
dana-dana-dan...”

Fényesen sütött a nap,
igen magasan,
tetszett neki az az ének,
s örült, hogy a kismedvének
fényes kedve van.

És hazament akkor
ebédelni Vackor.

Tudod-e

Ne feledjétek, búvárkodjatok ti is! Ha különleges adatra bukkantok, írjátok meg a szerkesztőség címére, és az újságba is bekerülhet majd. Várom ötleteiteket!

Vízszák van a teve gyomrában? Hány liter vizet tud meginni a teve 10 perc alatt? Buta állat a teve? Hogy bírja ki a nagy homokviharokat?

Több mint 5000 éve szolgálja teherhordóként az egypúpú teve vagy dromedár a sivatagi országok népeit. Teljesen alkalmazkodott a sivatagi élethez. Talppárnái megakadályozzák, hogy belesüllyedjen a homokba. Szemét hosszú, sűrű szempilla, fülét a benne növe erős szőr védi a homoktól. Orrnyílásait izmok zárják le, könnymirigyei pedig olyan erősen működnek, hogy kimossák a belekerült port és homokot.

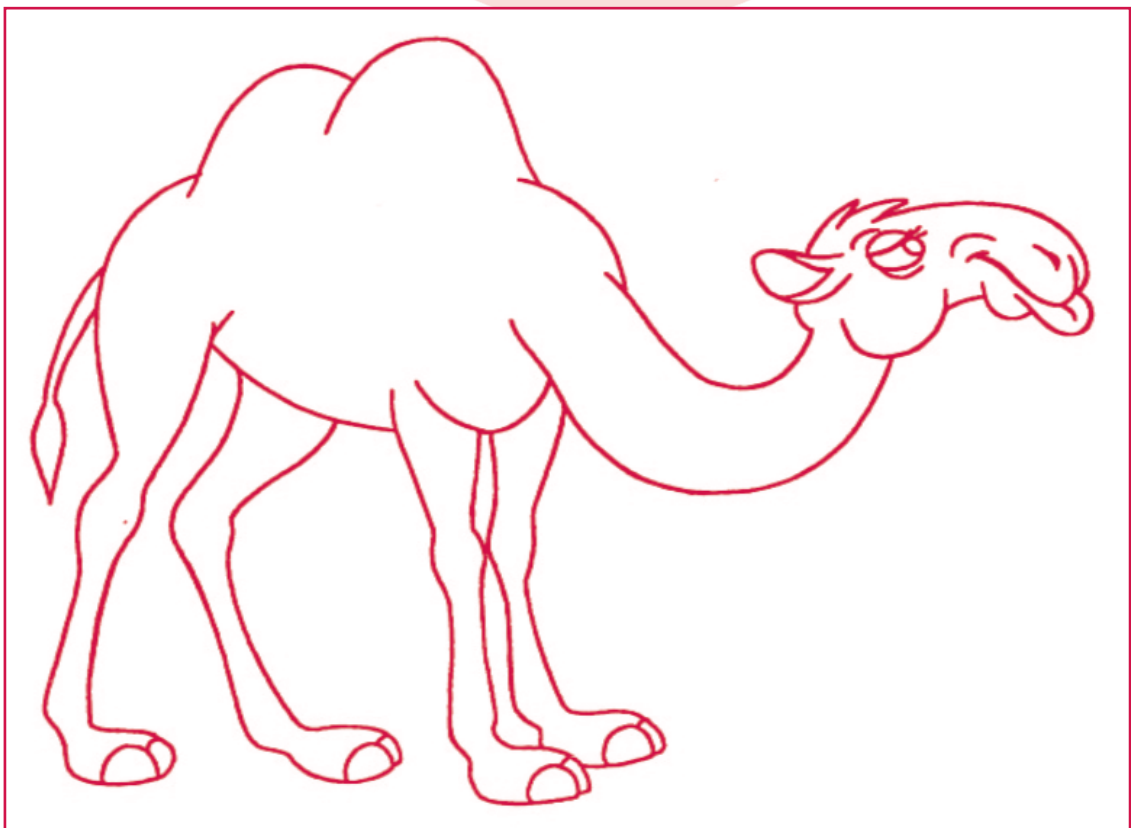
A teve egy hétig tartó sivatagi utat is kibír ivás nélkül. Télen a tevék találnak zöld legelőt, és így még ha vízhez jutnának is, addig nem isznak, amíg ki nem száradtak (ez akár hónapokat is jelenthet). A teve elviseli a testsúlyának 30 százalékát kitevő súlyvesztést is. Cserébe 10 perc alatt annyi vizet iszik, amennyit elveszített, és így gyorsan helyreállítja szervezetének vízegyensúlyát. Akár 100 liter vizet is képes inni 10 perc alatt.

Téves az az elképzelés, hogy a teve gyomrában vízszák van, vagy hogy a víz a púpban lévő tartályban tárolódik. A púp zsírtartalék; a teve bőre alatt ugyanis nincs zsírtartalék. A gyomra pedig olyan, mint a szarvasmarháé, bőséges emésztőnedv található benne.

A tevét igazságtalanul tekintik butának. Igaz, hogy szeszélyes hangulatú, de mint teherhordó- és hűtőállatnak nincs párja. 200 kilós teherrel óránként 4 kilométert gyalogol, hűtőállatként pedig napi 150 kilométert képes megtenni.

Összeállította:
Zsuzsa

Színezd ki
a rajzot!

Információk

LAJOS U.:

Kézműves foglalkozás: hétfőnként, 16.00-tól
Társas klub: keddenként, 16.00-tól
Agyagozás: szerdánként, 16.00-tól (Zoli bácsi önkéntesünk vezetésével)

HUSZTI ÚT:

Babazene: szeptember 7., 14., 21. (hétfő) 11.00-tól
Kártya- és lársasjátékok: szeptember 8., 22. (kedd) 16.00-tól
Filmklub: szeptember 27. (vasárnap) 15.00-tól

KERÉK U.:

Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól
Röplabda: szeptember 12. (szombat) 15.00-tól
Kártya- és társasklub: szeptember 17. (csütörtök) 17.00-tól
Ország-város: szeptember 22. (kedd) 17.00-tól

ZEMPLÉN U.:

Kézműves foglalkozás: csütörtökönként, 16.00-tól
Baba-mama klub: szeptember 9., 16. (szerda) 10.00-tól

GYŰRŰ U.:

Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól
Játékos vetélkedő: szeptember 25. (péntek) 16.00-tól

SILVANUS SÉTÁNY:

Kézműves foglalkozás: péntekenként, 16.00-tól

SOLYMÁR UTCA:

Kézműves foglalkozás: szeptember 15., 29. (kedd) 16.30-tól

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

Kedves Gyerekek!

Színezzétek ki, majd vágjátok körbe a fenti állatokat, növényeket! A rajtuk lévő bevágásoknak köszönhetően (egy-két vonal jelzi a bevágás helyét) egymásba csúsztatva őket egy egész terepasztalt tudsz összeállítani. Te is készíthetsz hozzá további állatokat, növényeket!

Jó munkát kívánok!

Zsuzsa